

Αριστοτέλης

Η οντολογία του Αριστοτέλη

- ❑ Κριτική της θεωρίας των ιδεών του Πλάτωνα
- ❑ Οι κύριες οντολογικές θέσεις του Αριστοτέλη
  - Η Διδασκαλία της Ύλης και της Μορφής: Υλομορφισμός
  - Το δόγμα της αιτιότητας: Τα τέσσερα είδη αιτιών
    - Η υλική αιτία
    - Η μορφική αιτία
    - Η ποιητική αιτία
    - Η τελική αιτία
- ❑ Οι Κατηγορίες του Όντος

Αριστοτέλης

Η οντολογία του Αριστοτέλη

Κύρια συγγράμματα

- Η μεταφυσική
- Για την ψυχή
- *Το Όργανον*
- Φυσική
- Ηθικά Νικομάχεια
- Πολιτικά
- Περί ποιητικής
- Ρητορική

Αριστοτέλης
(384 - 322 Π.Χ.)

Κριτική της θεωρίας των ιδεών του Πλάτωνα

- ❑ Η συγκεχυμένη έκφραση του *μετέχειν σε*
- ❑ Ασυνέπειες στην εφαρμογή του όρου *ιδέα* (οι ιδέες των μη φυσικών αντικειμένων και οι ιδέες των ιδεών)
- ❑ Ο διπλασιασμός/πολλαπλασιασμός της πραγματικότητας
- ❑ Ο διαχωρισμός των ουσιών από τα πράγματα
- ❑ Η συμμετοχή των αμετάβλητων ιδεών στον φυσικό κόσμο της αλλαγής

Κριτική της θεωρίας των ιδεών του Πλάτωνα

... όλα τα πράγματα δεν μπορούν να προέλθουν από τις Μορφές με οποιαδήποτε τρόπο και αν εννοούμε το "από". Και το να λέμε ότι τα πράγματα μετέχουν των μορφών είναι ποιητική μεταφορά.

Κριτική της θεωρίας των ιδεών του Πλάτωνα

Επιπλέον, από τους τρόπους με τους οποίους αποδεικνύουμε ότι οι Μορφές υπάρχουν, κανένας δεν είναι πειστικός- γιατί από κάποιους δεν προκύπτει αναγκαστικά κανένα συμπέρασμα, και από κάποιους προκύπτουν Μορφές ακόμη και για πράγματα για τα οποία νομίζουμε ότι δεν υπάρχουν Μορφές.

Κριτική της θεωρίας των ιδεών του Πλάτωνα

... και αν υπάρχει
ένα αντικείμενο για τη σκέψη
ακόμα και όταν αυτό το αντικείμενο έχει χαθεί,
θα υπάρχουν μορφές
φθαρτών πραγμάτων,
διότι έχουμε μια εικόνα αυτών

Κριτική της θεωρίας των ιδεών του Πλάτωνα

**... οι Μορφές είναι μοτίβα
όχι μόνο των αισθητών πραγμάτων,
αλλά και των ίδιων των Μορφών.
Επομένως, το ίδιο πράγμα
θα είναι πρότυπο και αντίγραφο.**

Υλομορφισμός

Υλομορφισμός

(γρ. *υλη*, *ύλη*, *μορφή*, *μορφή*)

είναι ένα μεταφυσικό δόγμα

σύμφωνα με την οποία κάθε τι που υπάρχει

διέπεται από δύο εγγενείς αρχές,

μία *εν δυνάμει κατάσταση*, δηλαδή την *ύλη*,

και μια *εν ενεργεία κατάσταση*, δηλαδή τη

μορφή.

Υλομορφισμός

Πλάτωνας

Στην οντολογία του Πλάτωνα
τα καθέκαστα και τα καθόλου,
δηλαδή τα αισθητά πράγματα
και οι νοητές ιδέες,
παραδειγματίζουν διαφορετικές
είδη ύπαρξης
(ουσιαστικά διαφορετικές οντότητες),
οι σχέσεις των οποίων
μεταξύ τους
παραμένουν κάπως ασαφείς.

Υλομορφισμός

Αριστοτέλης

Στην οντολογία του Αριστοτέλη
τα καθέκαστα και τα καθόλου
αποτελούν παραδείγματα διαφορετικών πτυχών της ύπαρξης,
διακεκριμένες και αφηρημένες
από τη σκέψη μας,
αλλά δεν υπάρχουν στην πραγματικότητα
ως ξεχωριστές διαφορετικές οντότητες,
Οι μορφές του Αριστοτέλη μπορεί να ειπωθεί ότι
αντιστοιχούν περισσότερο ή λιγότερο στις
ιδέες του Πλάτωνα και αντιπροσωπεύουν επίσης
αυτό που είναι καθολικό για τα πράγματα,
αλλά δεν αφορούν, όπως στον Πλάτωνα,
πραγματικά μεμονωμένα πράγματα,
αλλά την ύλη.
ως απλή εν δυνάμει κατάσταση των πραγμάτων.

Η εν δυνάμει και η εν ενεργεία κατάσταση της πραγματικότητας

En δυνάμει

(γρ. δύναμις, λατ. potentia) είναι
(1) η δύναμη να παράγει μια αλλαγή,
(2) η ικανότητα να αλλάζει η ίδια,
να αποκτήσει κάτι διαφορετικό,
πιο ολοκληρωμένη μορφή.

En ενεργεία

(Gr. ενέργεια, Lat. actus) είναι
(1) κίνηση (Gr. κίνησις),
(2) η εντελέχεια (Gr. εντελέχεια) ως
η τελική πραγμάτωση του εν δυνάμει.

Η εν δυνάμει κατάσταση προηγείται της εν ενεργεία

Το δόγμα της αιτιότητας

- Πως το εν ενεργεία γίνεται εν δυνάμει;
- Αυτό επιτυγχάνεται δίνοντας μια συγκεκριμένη μορφή στην άμορφη κατά τα άλλα ύλη.
- Πώς όμως επιτυγχάνεται αυτή η "ένωση" της ύλης και της μορφής;
- Για να απαντήσει σε αυτό το ερώτημα ο Αριστοτέλης επεκτείνει την διττή προσέγγιση του για την ύλη και τη μορφή ως συστατικές αρχές του όντος σε μια τετραπλή αιτιότητα.

Το δόγμα της αιτιότητας

Τα τέσσερα είδη αιτίων

Η μορφική αιτία του αγγείου
είναι η ιδέα (μορφή)

Η ποιητική αιτία του βάζου
είναι ο αγγειοπλάστης

Η τελική αιτία του βάζου
είναι ο σκοπός

Η υλική αιτία του αγγείου
είναι ο πηλός

Το δόγμα της αιτιότητας

- Πώς η εν δυνάμει γίνεται πραγματικότητα;
- Αυτό επιτυγχάνεται δίνοντας μια συγκεκριμένη μορφή σε άμορφη κατά τα άλλα ύλη.
- Πώς όμως επιτυγχάνεται αυτή η "ένωση" της ύλης και της μορφής;
- Για να απαντήσει σε αυτό το ερώτημα ο Αριστοτέλης επεκτείνει τη διττή διδασκαλία του για την ύλη και τη μορφή ως συστατικές αρχές του όντος σε μια τετραπλή διδασκαλία της αιτιότητας.
- Είναι η γνώση (οἶδα) των αιτίων (αρχών) που διακρίνει την επιστήμη (ἐπιστήμη) από τα κατώτερα είδη γνώσης που προηγούνται, δηλαδή την αισθητηριακή αντίληψη (αἴσθησις), την εμπειρία (ἐμπειρία) και την τέχνη (τέχνη).
- Η διαφορά μεταξύ της φιλοσοφίας (φιλοσοφία) ή της σοφίας (σοφία) και των άλλων (ειδικών) επιστημών είναι ότι η φιλοσοφία μελετά τις πρώτες αιτίες (πρώτες αρχές) ή, για να το θέσουμε διαφορετικά, τις αιτίες (αρχές) ως τέτοιες.
- Με άλλα λόγια, η φιλοσοφία δεν ασχολείται με συγκεκριμένα είδη ύπαρξης, αλλά με την ύπαρξη ως τέτοια.

Το Ον

Το θέμα της οντολογίας
("πρώτη φιλοσοφία", "μεταφυσική")
είναι αυτό που είναι ή το ον (ον).

Βεβαίως, όλες οι επιστήμες μελετούν
αυτό που είναι,
τι άλλο υπάρχει για να μελετηθεί;

Ωστόσο, η μελέτη συγκεκριμένων επιστημών
το ον σε ορισμένες συγκεκριμένες πτυχές
(π.χ. η φυσική το μελετά ως
ευαίσθητο στην αλλαγή),

μόνο μελέτες οντολογίας
το ον ως τέτοιο,
το ον ως ον.

Το Ον

Το ον υπάγεται σε **μία επιστήμη**,
επειδή όλες οι διάφορες αισθήσεις της
της λέξης σχετίζονται και προέρχονται από
που είναι βασική και κοινή για όλους.

Ακριβώς όπως **"υγιής"** δεν σημαίνει
ακριβώς το ίδιο όταν εφαρμόζεται
στον **άνθρωπο, την επιδερμίδα ή τη ζωή,**

και όμως σχετίζεται και προέρχεται από
από μια βασική έννοια της **υγείας,**
η οποία είναι ένα χαρακτηριστικό της κατάστασης
ενός υγιούς οργανισμού,

έτσι υπάρχουν πολλές έννοιες με τις οποίες
μπορεί να ειπωθεί ότι ένα πράγμα **"είναι"**,
αλλά όλα όσα **"είναι"** σχετίζονται με ένα
κεντρικό και καθορισμένο σημείο, δηλαδή την
ουσία.

Οι Αριστοτελικές κατηγορίες

- Ουσίες
  - Ποσότητες
  - Ποιότητα
  - Αναφορά
  - Χώρος
  - Χρόνος
  - Κείσθαι
  - Έχειν
  - Ποιείν
  - Πάσχειν
- Τι είναι (π.χ. ροδάκινο)
  - Ποιο το μέγεθός του (π.χ. δώδεκα εκατοστών διαμέτρου)
  - Ποια η ποιότητά του (π.χ. ώριμο)
  - Με τι σχετίζεται (π.χ. με το δέντρο της ροδακινιάς)
  - Που βρίσκεται (π.χ. πάνω στο τραπέζι)
  - Πότε βρίσκεται (το πρωί)
  - Πως βρίσκεται (π.χ. ακίνητο)
  - Τι έχει (π.χ. έχει χνούδι)
  - Πως δρα στα άλλα πράγματα
  - Τι παθαίνει όταν το υπόλοιπο σύμπαν δρα σε αυτό (π.χ. αν κάποιος το φάει θα νοιώσει απόλαυση)

Η γνωσιολογία του Αριστοτέλη

- Ο Αριστοτέλης θα θεωρήσει ότι σημείο αφετηρίας στην απόκτηση των γνώσεων αποτελεί η επίδραση του αισθητού αντικειμένου πάνω στην αισθητική δύναμη της συνείδησης
- Για παράδειγμα ένα αισθητό αντικείμενο θα επενεργήσει στα αισθητήρια μας όργανα και θα παραχθούν αισθητές εικόνες ή φαντασίες που θα ενεργοποιήσουν τον νου να παράγει έννοιες
- Άρα η απόκτηση γνώσεων είναι η συνολική διαδικασία που αποκαλούμε γνωστική διαδικασία

Η γνωσιολογία του Αριστοτέλη

Πλάτωνας

Τα καθόλου αποτελούν
ένα ειδικό (ανώτερο)
είδος ύπαρξης.

Τα επιμέρους
διαθέτουν κοινά χαρακτηριστικά
επειδή μιμούνται
καθολικά πρωτότυπα.

Αριστοτέλης

Τα καθόλου
υπάρχουν ως πτυχές
των συνηθισμένων
πραγμάτων.

Το ανθρώπινο μυαλό νοεί τις
καθολικές έννοιες
με την αφαίρεση κοινών χαρακτηριστικών
των επιμέρους πραγμάτων.
Έτσι φθάνουμε στα ουσιαστικά χαρακτηριστικά

Η γνωσιολογία του Αριστοτέλη

- Ο Αριστοτέλης ορίζει ως ορισμό την δήλωση των θεμελιωδών/ουσιαστικών χαρακτηριστικών που κάνουν μια κλάση πραγμάτων να διαφέρουν από άλλα πράγματα
- Για τον Αριστοτέλη είναι σημαντικό να δίνεις σωστό ορισμό στις έννοιες γιατί μόνο έτσι τις κατανοείς
- Ένας σωστός ορισμός περιέχει δύο πράγματα.
  1. Την γενική κατηγορία των πραγμάτων στην οποία ανήκει η συγκεκριμένη κλάση των πραγμάτων και που την αποκαλεί γένος. Για παράδειγμα η κλάση των πραγμάτων άνθρωποι ανήκει στην γενική κατηγορία ή γένος των ζώων.
  2. Το στοιχείο που χαρακτηρίζει την συγκεκριμένη κλάση πραγμάτων από τα άλλα πράγματα που εμπεριέχει το γένος και που το αποκαλεί ειδοποιό διαφορά. Για παράδειγμα η ειδοποιός διαφορά των ανθρώπων από το γένος των ζώων είναι η λογική.

Η γνωσιολογία του Αριστοτέλη

- Ο ορισμός δεν πρέπει να είναι πολύ στενός ούτε πολύ ευρύς. Δηλαδή πρέπει να εμπεριέχει το σωστό γένος και την σωστή ειδοποιό διαφορά.
- Επίσης η ειδοποιός διαφορά θα πρέπει να αφορά χαρακτηριστικά δεν ανάγονται σε πιο βασικά. Για παράδειγμα το χιούμορ είναι κάτι που διακρίνει τον άνθρωπο από τα άλλα ζώα αλλά είναι παράγωγο της λογικής.

Ηθική και Αριστοτέλης

- Ο Αριστοτέλης δεν είναι ούτε μυστικιστής ούτε σκεπτικιστής ούτε σχετικιστικής
- Ο Αριστοτέλης δεν επιδιώκει να εφαρμόσει έναν αυστηρό ορθολογικό κανόνα στην ηθική. Και αυτό γιατί θεωρεί ότι οι κανόνες ηθικής είναι με ένα ακατέργαστο τρόπο αληθείς
- Η επιστήμη ξεκινά από τα δεδομένα. Ποια όμως είναι τα δεδομένα της ηθικής;
- Μήπως είναι γενικοί κανόνες; Πολλές φορές όμως ακόμη και γενικοί κανόνες όπως η αληθολογία έχουν εξαιρέσεις!

Ηθική και Αριστοτέλης

- Ο Αριστοτέλης προτείνει να ξεκινήσουμε από τον τρόπο που άνθρωποι συμπεριφέρονται και σε τι δίνουν αξία και μετά να προχωρήσουμε σε γενικεύσεις
- Ο Αριστοτέλης παρατηρεί ότι ιεραρχούμε τα αγαθά. Κάποια αποτελούν τον σκοπό κάποιων άλλων αγαθών αλλά πρέπει κάποιο αγαθό να αποτελεί αυτοσκοπό
- Αυτό θα αποτελέσει το μέτρο σύγκρισης των άλλων αγαθών
- Στην βάση αυτή η ηθική σχετίζεται με το αγαθό και τον τρόπο επίτευξής του

Ηθική και Αριστοτέλης

- Για τον Αριστοτέλη ο απώτατος σκοπός και ταυτόχρονα αυτοσκοπός του ανθρώπου είναι η ευδαιμονία.

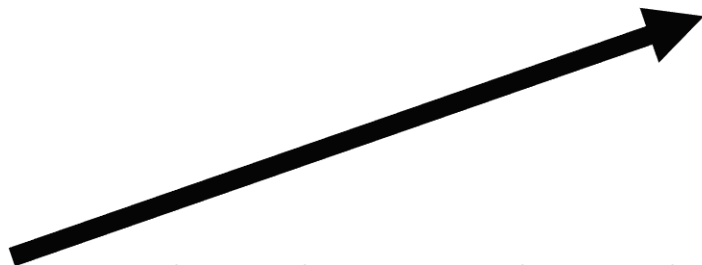
Ηθικά Νικομάχεια

- ❑ Για τον Αριστοτέλη η ηθική ήταν ένα καίριο ζήτημα. Το διαπραγματεύεται στα έργα του Ηθικά Νικομάχεια, Ηθικά Ευδήμεια και τα Ηθικά Μεγάλα.
  - ❑ Στο πρώτο βιβλίο των Ηθικών Νικομαχείων , ο Αριστοτέλης σχολιάζει τις απόψεις προγενέστερών του για την ευδαιμονία, το πιο μεγάλο αγαθό που επιδιώκουν (τὸ ἀκρότατον πάντων τῶν πρακτῶν ἀγαθῶν) και προσπαθεί να την κατανοήσει. Ξεκινάει από το:
- «Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία ψυχῆς ἐνέργειά τις κατ' ἀρετὴν τελείαν...»

Αρετή

«Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία ψυχῆς ἐνέργειά τις κατ' ἀρετὴν τελείαν...»

-
-

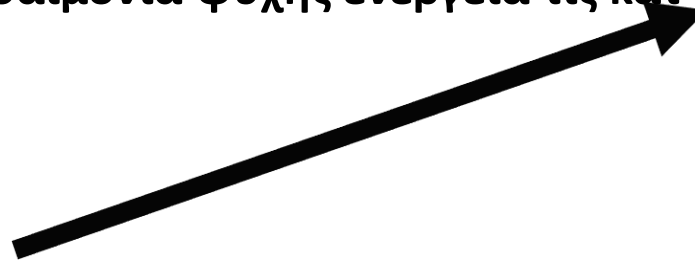
Ενέργεια: σημαίνει κατάσταση να βρίσκεται κάποιος σε έργο, δηλαδή δραστηριότητα.

Συνεπώς η ευδαιμονία δεν είναι κατάσταση αλλά δραστηριότητα. Δεν είναι δηλαδή κάτι σαν την κατάσταση του είναι κάποιος ευτυχισμένος!

Αρετή

«Ἐπεὶ δ' ἔστιν ἡ εὐδαιμονία ψυχῆς ἐνέργειά τις κατ' ἀρετὴν τελείαν...»

-
-

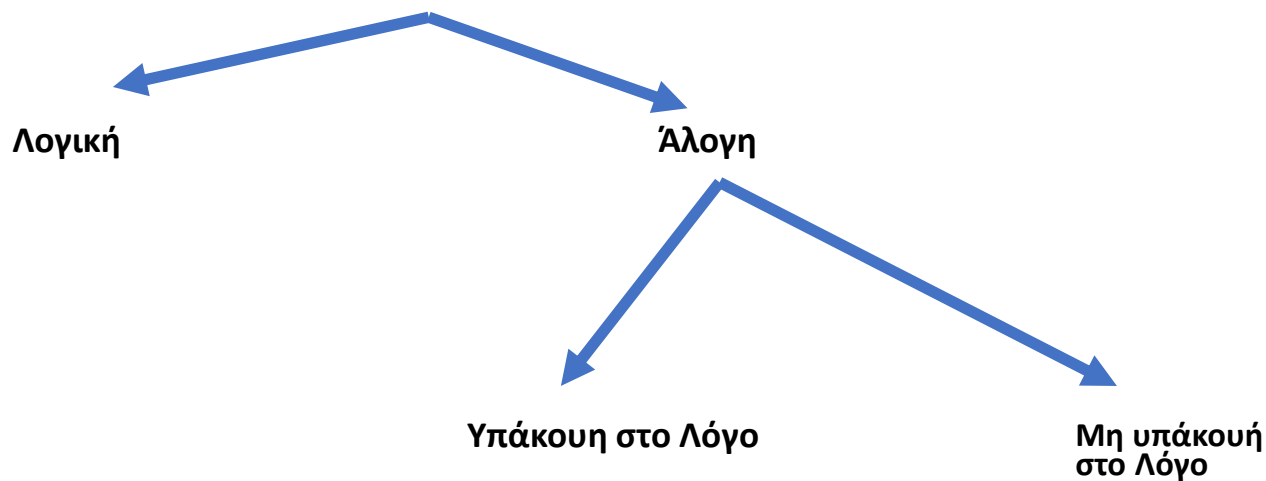

Αρετή: Σημαίνει τελειότητα. Σημαίνει μια άριστη κατάσταση.

Συνεπώς η ενέργεια (ευδαιμονία) πρέπει να είναι μια δραστηριότητα της ανθρώπινη ψυχής που βρίσκεται σε μια κατάσταση τελειότητας

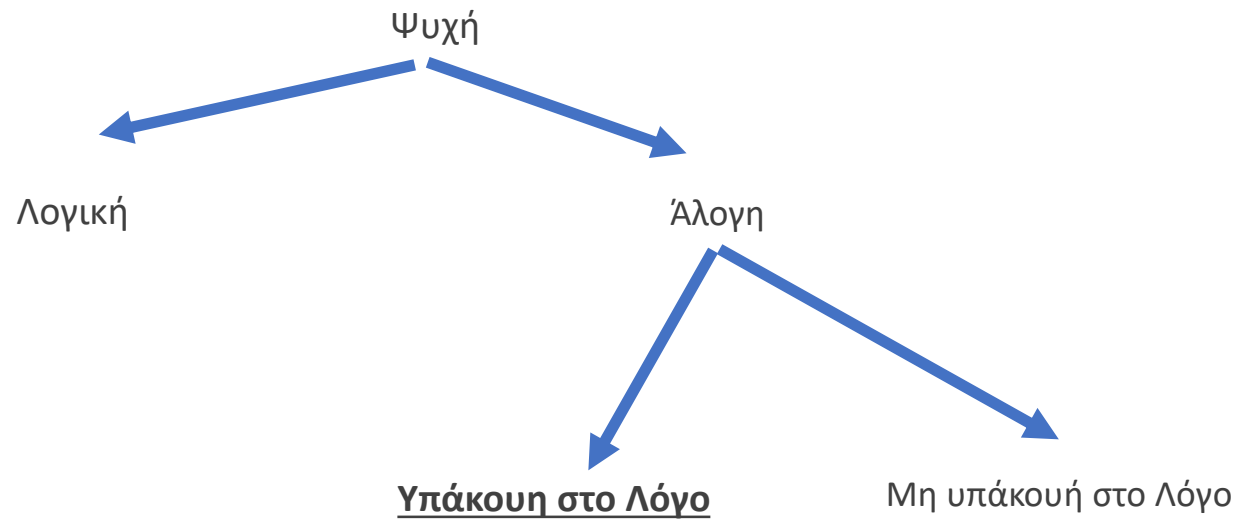
Ηθική Αρετή

- Ο Αριστοτέλης συνδέει την ηθική αρετή με διαίρεση της ψυχής σε

Για τον Αριστοτέλη η μη υπάκουη στον Λόγο άλογη ψυχή αφορά όλες τις φυσιολογικές λειτουργίες του σώματος όπως η πέψη, η αναπνοή κ.ά., και δεν είναι αυτές με βάση τις οποίες χαρακτηρίζουμε τους ανθρώπους αγαθούς ή καλούς

Ηθική Αρετή

Για τον Αριστοτέλη η ηθική αρετή αναφέρεται στο άλογο μέρος της ψυχής που είναι όμως υπάκουο στον Λόγο, δηλαδή μπορεί να διαπαιδαγωγηθεί.

Η διάκριση των Αρετών

Διανοητική

Λογική

εκ διδασκαλίας

Ηθική

Άλογο μέρος (υπάκουη στο Λόγο)

έξ έθους

Φυσική

Άλογο μέρος (μη υπάκουη στο Λόγο)

εκ φύσεως

Ηθική Αρετή

Για τον Αριστοτέλη μέσω της ηθικής αρετής θα οδηγηθούμε στις δραστηριότητες εκείνες που είναι η ευδαιμονία.

Και οι ηθικές αρετές μαθαίνονται έξ έθους (συνήθεια).

Μέσα από την συνεχή επανάληψη ενάρετων πράξεων κάποιος γίνεται ενάρετος. Αποκτά δηλαδή έξη. Προσοχή στην σύγχρονη ελληνική γλώσσα χρησιμοποιούμε την έννοια έξη ως συνώνυμη με την συνήθεια. Στα αρχαία ελληνικά έξη σήμαινε το να κατέχει κάποιος κάτι δικό του. Κάτι αντίστοιχο του να ειπωθεί ότι «Ο Κώστας κατέχει την Ελληνική Γλώσσα». Δηλαδή μια κατάσταση του να μπορεί να μιλά σωστά την Ελληνική γλώσσα.

Αρετή

Τι είναι όμως η αρετή;

Αρετή

τά τε γὰρ ὑπερβάλλοντα γυμνάσια καὶ τὰ ἐλλείποντα φθείρει τὴν ἰσχύν, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ποτὰ καὶ τὰ σιτία πλείω καὶ ἐλάττω γινόμενα φθείρει τὴν ὑγίειαν, τὰ δὲ σύμμετρα καὶ ποιεῖ καὶ αὖξει καὶ σώζει. οὕτως οὖν καὶ ἐπὶ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας ἔχει καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν.

Ἔτσι: οι υπερβολικές γυμναστικές ασκήσεις αλλά και οι λειψές φθείρουν τη σωματική δύναμη· επίσης: τα ποτά και τα τρόφιμα, όταν γίνονται περισσότερα ή λιγότερα από κάποια συγκεκριμένη ποσότητα, φθείρουν την υγεία, ενώ τα σύμφωνα με το μέτρο τη γεννούν, την αυξάνουν και τη διασφαλίζουν.

Αρετή

Οὕτως οὖν καὶ ἐπὶ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας ἔχει καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν. ὁ τε γὰρ πάντα φεύγων καὶ φοβούμενος καὶ μηδὲν ὑπομένων δειλὸς γίνεται, ὁ τε μηδὲν ὅλως φοβούμενος ἀλλὰ πρὸς πάντα βαδίζων θρασύς· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ μὲν πάσης ἡδονῆς ἀπολαύων καὶ μηδεμιᾶς ἀπεχόμενος ἀκόλαστος, ὁ δὲ πᾶσαν φεύγων, ὡσπερ οἱ ἄγροικοι, ἀναίσθητός τις· φθείρεται δὴ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀνδρεία ὑπὸ τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐλλείψεως, ὑπὸ δὲ τῆς μεσότητος σώζεται.

Το ἴδιο λοιπὸν συμβαίνει καὶ στην περίπτωση τῆς σωφροσύνης, τῆς ἀνδρείας καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν. Ὁ ἄνθρωπος που συστηματικὰ τρέπεται σε φυγή μπροστά στο καθετί, που φοβάται τα πάντα καὶ δὲν ἀντιστέκεται σε τίποτε, γίνεται δειλός· ὁ ἄνθρωπος, ἀπὸ τὴν ἄλλη, που δὲν φοβάται τίποτε καὶ βγαίνει νὰ ἀντιμετωπίζει τὸ καθετί, γίνεται παράτολμος· τὸ ἴδιο: αὐτός που ἀπολαμβάνει συστηματικὰ ὅλων τῶν ειδῶν τὴν ἡδονὴν καὶ δὲν μένει μακριὰ ἀπὸ καμία, γίνεται ἀκόλαστος, ἐνῶ αὐτός που —σαν ἀγροίκος— μένει συστηματικὰ μακριὰ ἀπὸ ὅλους τους, γίνεται, θὰ λέγαμε, ἀναίσθητος· συμπέρασμα: τὴ σωφροσύνη καὶ τὴν ἀνδρεία τὴν φθείρει ἡ ὑπερβολὴ καὶ ἡ ἐλλείψη, ἐνῶ ἡ μεσότης τὴν σώζει.

Ηθική Αρετή

Για τον Αριστοτέλη η αρετή είναι μεσότητα αλλά όχι μετριότητα.

Μεσότητα

δειλός

γενναίος

παράτολμος

Ηθική Αρετή

Η αρετή αποκτάται με ένα τρόπο που μοιάζει να είναι κυκλικός «ἔκ τε γὰρ τοῦ ἀπέχεσθαι τῶν ἡδονῶν γινόμεθα σώφρονες, καὶ γενόμενοι μάλιστα δυνάμεθα ἀπέχεσθαι αὐτῶν» «μένοντας συστηματικά μακριά από τις ηδονές γινόμαστε σώφρονες, και όταν γίνουμε, έχουμε πια σε πολύ μεγάλο βαθμό τη δύναμη να μένουμε μακριά τους».

Όπως όταν μαθαίνουμε να παίζουμε μπάσκετ. Όσο περισσότερο παίζουμε τόσο περισσότερο μαθαίνουμε καλύτερα το μπάσκετ και όσο καλύτερα μαθαίνουμε να παίζουμε μπάσκετ τόσο περισσότερο παίζουμε

Ηθική Αρετή

Για τον Αριστοτέλη η αρετή κάνει δύο πράγματα:

1. Κάνει το πράγμα να βρίσκεται στην καλύτερη κατάστασή του και
2. Κατορθώνει να παράσχει με τέλειο τρόπο το έργο του πράγματος

Για παράδειγμα η αρετή του ρωμαλέου σώματος κάνει το σώμα να βρίσκεται στην καλύτερη κατάστασή του αλλά και να μπορεί το σώμα να κάνει τέλεια αυτό που πρέπει να κάνει

Στην ηθική για παράδειγμα ο η αρετή της γενναιότητας κάνει τον άνθρωπο να είναι στην καλύτερη κατάσταση για να αντιμετωπίσει κάτι με γενναιότητα αλλά επίσης κάνει τον άνθρωπο αν χρειαστεί να αντιμετωπίσει κάτι με γενναιότητα να το αντιμετωπίσει με την άριστη γενναιότητα.

Αυτό μας φέρνει στην αντίληψη της αρετής όχι μόνο ως μεσότητας αλλά και ως ακρότητας (τελειότητας). Ας δούμε πως...

Ηθική Αρετή

Ο Αριστοτέλης μας καλεί να σκεφτούμε την μεσότητα με δύο τρόπους.

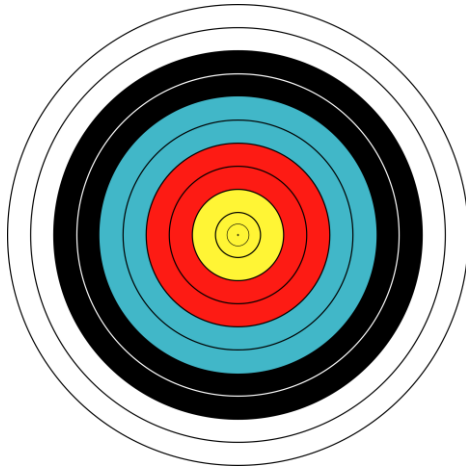
Όταν έχουμε ένα συνεχές μέγεθος με δύο άκρα τότε υπάρχει ένα μέσο σε αυτό. Ας υποθέσουμε ότι έχουμε ένα συνεχές μεταξύ 1 κιλού και 100 κιλών. Το μέσο είναι 50 κιλά και με αυτή την έννοια το μέσο είναι ένα αντικειμενικό μέσο.

Υπάρχει όμως και η δυνατότητα να πάρουμε το μέσο σε σχέση με το υποκείμενο (μέσο προς ημάς). Στο ίδιο παράδειγμα ας σκεφτούμε το μέσο βάρος που μπορεί να σηκώσει ένα παιδί 12 ετών και ένας ενήλικας 22 ετών. Στην περίπτωση αυτή το αντικειμενικό μέσο των 50 κιλών μπορεί να είναι το μέσο βάρος που μπορεί να σηκώσει ο ενήλικας αλλά όχι και το παιδί.

Ηθική Αρετή

Ας φανταστούμε τον στόχο στην τοξοβολία. Το κέντρο είναι η μεσότητα γιατί ισαπέχει από τα δύο άκρα.

Ο Αριστοτέλης μας λέει «έσθλοὶ μὲν γὰρ ἀπλῶς, παντοδαπῶς δὲ κακοί.» «καλοὶ με ἓνα μόνον τρόπον, κακοὶ με χίλιους τόσους τρόπους». Στην τοξοβολία μπορούμε να αποτύχουμε με πολλούς τρόπους, μπορούμε να πετύχουμε μόνο με ἓνα

Ηθική Αρετή

Ο Αριστοτέλης καταλήγει στον εξής ορισμό της αρετής

Η αρετή λοιπόν είναι μια έξη, που α) επιλέγεται ελεύθερα από το άτομο, β) βρίσκεται στο μέσον, στο μέσον όμως το «σε σχέση προς εμάς», το μέσον αυτό καθορίζεται από τη λογική — πιο συγκεκριμένα, από τη λογική, πιστεύω, που καθορίζει ο φρόνιμος άνθρωπος· είναι μεσότητα μεταξύ δύο κακιών, που η μία βρίσκεται από την πλευρά της υπερβολής και η άλλη από την πλευρά της έλλειψης· και ακόμη, με το νόημα ότι ορισμένες κακίες αποτελούν έλλειψη και άλλες πάλι υπερβολή σε σχέση με αυτό που πρέπει, είτε στα πάθη είτε στις πράξεις, ενώ η αρετή και βρίσκει και επιλέγει το μέσον. Από την άποψη λοιπόν της ουσίας της, και όσο μας ενδιαφέρει ο ορισμός της φύσης της, η αρετή είναι μεσότητα, από την άποψη όμως του σωστού και του άριστου είναι, ασφαλώς, κάτι που βρίσκεται στο ψηλότερο σκαλί.

Ηθική Αρετή

Για τον Αριστοτέλη ο ενάρετος εφαρμόζει την αρετή

1. ελεύθερα,
2. συνειδητά
3. όχι τυχαία,
4. για τον σωστό λόγο
5. και την εφαρμόζει πάντοτε.

Σε όλη την θεωρία του Αριστοτέλη δεν υπάρχει κάποια επίκληση πανανθρώπινων αρχών ή κανόνων.